

його банкрутства, в той час як банк із задовільним рейтингом продовжить працювати, оскільки в результаті збігу обставин уникне негативного впливу таких факторів.

Окрім того, Національний банк України виділяє такі проблеми управління ресурсною базою банків в умовах кризи, як низький рівень капіталізації банків; недосконале регулювання операцій банків з пов'язаними особами; слабкий розвиток інституту відповідальності керівників банків, власників істотної участі та інших пов'язаних осіб за діяльність, що призводить до неплатоспроможності банків; присутність у вітчизняному банківському секторі фінансових установ, які є неплатоспроможними, а також здійснюють відмивання грошей та не дотримуються вимог банківського законодавства; а також відсутність скоординованої системи позасудової реструктуризації кредитів та сприяння добровільній реструктуризації валютних іпотечних кредитів [4, с. 8].

Очевидно, що в несприятливих умовах зовнішнього середовища діяльності банків в Україні виникає потреба власне у антикризовому управлінні ресурсами банку. Враховуючи неконтрольований характер зовнішніх чинників банківська установа повинна не лише диверсифікувати портфель власних та залучених фінансових ресурсів, а й проводити постійний моніторинг фінансового стану та фінансових результатів діяльності на предмет виявлення ймовірних та фактичних кризових явищ із одночасним здійсненням заходів нівелювання їх впливу.

Список літератури:

1. Постанова Правління Національного банку України «Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні» № 315 від 2 червня 2009 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0315500-09>
2. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків» від 25.12.2014 № 863. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040>
3. Аналітичний огляд банківської системи України за 9 місяців 2014 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2014.pdf
4. Банківська система 2015: виклики та перспективи / Національний банк України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>
5. Дані фінансової звітності банків України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14369302>
6. Національний банк України затвердив методику визначення системно важливих банків. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=13264033
7. Основні показники діяльності банків України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

Катерина НОВАЦЬКА

*студентка факультету фінансів та банківської справи
Київський національний торговельно-економічний університет*

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Гордієнко Т.М.

РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИНКУ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Фінансова стійкість кредитного ринку є основою економічної безпеки країни, і криза в галузі кредитування може призвести до дестабілізації всієї національної економіки. Розвинений банківський кредитний ринок, який ефективно управляється з

боку держави, забезпечує оптимальний розподіл обмежених фінансових ресурсів серед галузей економіки та сприяє економічному зростанню країни. У зв'язку з цим, держава в особі центрального банку зацікавлена в ефективному регулюванні кредитного ринку та забезпеченню високих темпів економічного розвитку.

Операторами кредитного ринку України є банки та небанківські фінансово-кредитні установи. Основний обсяг наданих кредитів припадає на банківські установи, зокрема станом на 31.01.2014 року їх обсяг становив 1 006,9 млрд. грн., тоді як обсяг кредитів кредитних спілок та інших кредитних установ – 2 321,7 млн. грн. та 4 150,9 млн. грн. відповідно[3].

Основна частка кредитів комерційних банків спрямована на потреби суб'єктів господарювання 802,6 млрд. грн, тоді як кредити фізичним особам становлять 179 млрд. грн. Серед кредитних спілок найбільший попит мають споживчі кредити 59,1% від суми кредитів (1 374,1 млн. грн.). Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна – 22,8% (530,2 млн. грн.). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів 2,2% (51,3 млн. грн.) має кредитування ведення селянських та фермерських господарств.

Показник частки простроченої заборгованості в банківській системі України станом на 01.01.2015 р. становить 13,5 %, кредитних спілок станом на 30.09.2014 р. - 19,6% [3].

Враховуючи той факт, що основним оператором на кредитному ринку є банки, то в сучасних умовах, в період економічної кризи і нестабільності фінансового сектору, розвиток кредитного ринку у значній мірі залежить від ефективного функціонування центрального банку і його регулятивного впливу на кредитну активність банківських установ.

Монетарне регулювання банківського кредитного ринку України реалізується у двох формах:

- адміністративне регулювання (реєстрація та ліцензування комерційних банків, встановлення обмежень та вимог щодо діяльності банків, застосування санкцій фінансового та адміністративного характеру, надання рекомендацій тощо);

- ринкове регулювання (політика обов'язкових резервів, визначення процентної політики, операції з цінними паперами) [1, с. 52].

В процесі наукового дослідження нами були визначено механізм впливу інструментів Національного банку України на кредитний ринок та проаналізовано основні переваги та недоліки даних важелів (табл. 1).

Серед основних загроз економічній безпеці України на рівні кредитного ринку слід виділити такі: погіршення фінансового стану банків, що призвело до прийняття рішення про ліквідацію більше 20 банків лише протягом 2009-2014 рр., зниження їх ресурсної бази, підвищення вартості кредитів, зростання кредитних та валютних ризиків, погіршення кредитоспроможності позичальників тощо. Все це в сукупності негативно впливає на фінансово-економічний потенціал України та потребує системних змін як адміністративних, так і ринкових методів регулювання.

На нашу думку, серед основних напрямків оновлення адміністративних методів у сфері регулювання кредитного ринку доцільно виділити наступні:

- поступова передача Національному банку України функцій мегарегулятора кредитного ринку;

- підвищення узгодженості системи регулювання серед основних координаторів кредитного ринку шляхом формування системи інформаційної взаємодії та координації дій регуляторів;

Таблиця 1

Класифікація інструментів НБУ за характером впливу на кредитний ринок*

Інструмент	Механізм впливу на кредитний ринок	Переваги	Недоліки
Адміністративного впливу	мають форму директив, нормативів, лімітів, інструкцій центрального банку й спрямовані на обмеження сфери діяльності кредитного інституту, зокрема визначають або обмежують ціни (процентні ставки) чи обсяги (кредитів).	-мають декларативний характер і є обов'язковими до виконання; -визначений результат впливу.	-мають незначну дієвість в умовах глобалізації світової економіки; -короткостроковий характер; -не є гнучкими у використанні; -використовуються країнами з перехідною економікою.
Ринкового впливу	залежно від поставлених цілей можуть розширювати або обмежувати кредитну активність банківських установ. Також їхнє використання дає можливість банкам вільно розподіляти кредити відповідно до ринкової ситуації	-використовуються індустріально розвинутими країнами; - є гнучкими у використанні; - довгостроковий характер; - варіативність; -має складну багатоваріантну систему важелів впливу; -позбавляє надмірного диктату з боку уряду.	-невизначений результат впливу; -існування часового лагу; -коливання дисконтної ставки негативно для галузей-боржників.

*Примітка. Складено автором

- формування єдиної національної системи збору, накопичення та обробки інформації щодо кредитних історій позичальників;
- розгляд можливості лімітування кредитних ставок та встановлення «процентних стель» за кредитами у пріоритетні напрями економічної діяльності;
- формування ефективної системи захисту прав кредиторів;
- вдосконалення методики і забезпечення систематичності та транспарентності проведення стрес-тестування банків, щодо перевірки якості їх активів.

Також, можемо запропонувати інші заходи у сфері вдосконалення ринкових методів регулювання кредитним ринком: по-перше, розробка спеціальної програми кредитної підтримки малих та середніх підприємств; по-друге, розширення кола цінних паперів, які приймаються в забезпечення позик Національного банку за рахунок фондових інструментів найбільш надійних емітентів з стабільним фінансовим станом; по-третє, диференціація процентних ставок залежно від якості цінних паперів, що приймаються в забезпечення, а також встановлення різних процентних ставок за кредитами для різних груп банків, що дасть можливість НБУ більш диференційовано підходити до рефінансування комерційних банків.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що забезпечення дієвості та вдосконалення інструментів регулювання кредитного ринку в контексті забезпечення економічної безпеки України – це складна і багатогранна проблема, якій потрібно приділяти постійну увагу. Політика регулювання банківського кредитного ринку має базуватись на принципі превентивного захисту, що сприятиме зменшенню негативних наслідків внаслідок дії системних ризиків.

Список літератури:

1. Волкова В.В. Особливості використання інструментів грошово-кредитної політики в сучасних умовах / В.В. Волкова // Економіка і організація управління. – 2012. – № 1 (11). – С. 52-61.

2. Люзьяк М.Е. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ та їх вплив на депозитний і кредитний ринки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=838>.

3. Офіційний сайт Національного Банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

Євгеній НОВОСЬОЛОВ

студент факультет обліку і фінансів

Кіровоградський національний технічний університет

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Кравченко В.П.

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В УКРАЇНСЬКИХ БАНКАХ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Наявність іноземного капіталу в банківській системі будь-якої країни має ряд як позитивних, так і негативних рис. Розглянемо докладніше, які саме банки вважаються банками з іноземним капіталом та хто має право на частку в капіталі банку, що діє на території України.

Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність» банком з іноземним капіталом вважається банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10%. Банківська система України сьогодні відкрита для входження іноземного капіталу, чинне законодавство дає можливість створювати в Україні банки із 100 % іноземним капіталом, але обов'язкова вимога - це мають бути дочірні банки, що діють у правовому полі України.

Розглянемо кількісну характеристику іноземного капіталу в Україні. Так, станом на 01.01.2014 року кількість діючих банків з іноземним капіталом становила 49, з них 19 банків – зі 100 % іноземним капіталом.

Аналізуючи період з 2004 по 2014 роки, можна розрахувати, що кількість банків з іноземним капіталом у банківській системі зросла у 2,7 рази, в тому числі із 100-відсотковим капіталом – у 3 рази. Частка зарубіжних інвесторів у статутному капіталі вітчизняного банківського сектора за ці роки збільшилася з 9,6 % до 34,0 %, але з 2011 році спостерігається зменшення частка іноземного капіталу (у 2013 році на 7,9% порівняно з 2011).

Впродовж 2005-2008 років навколо українських банків спостерігався справжній ажіотаж. Частка іноземного капіталу в українській банківській системі сягала 42%. А їх материнські структури на початок 2009 року вклали в свої українські дочірні підрозділи близько 50-40 мільярдів євро. Пов'язано це було з тим, що гроші, запозичені в Європі під низькі відсотки, могли бути розміщені в Україні під значно вищі.

Російська Федерація на сьогоднішній день є лідером серед країн-учасників банківського сектору України. З 2011 року частка капіталу Російської федерації в статутному капіталі банків стала найбільшою (9%), зростаючи до 12% станом на 01.01.2014, за нею з великим відривом йдуть Кіпр (6,35%), Австрія (4,96%), окрім цих держав в Україні представлені Угорщина, Польща, Нідерланди, Греція, Британія, Італія, Казахстан, Ірландія, Сполучені Штати Америки. Зокрема, в десятці